

Åbningstid

Vi har normalt åbent for besøgende den første mandag i hver måned kl. 19.00-21.00 og den tredje mandag i hver måned kl. 15.00-17.00. Ferier og fridage kan rykke lidt på åbningsdagene. Man kan imidlertid altid ringe og aftale et besøg på arkivet, hvis tidspunktet mandag ikke passer.

Åbningstider i 2025

Kl. 19.00-21.00

I arkivet på Eddavej

6. januar
3. februar
3. marts
7. april
5. maj
2. juni

Kl. 15.00-17.00

på Tarup Bibliotek

20. januar
17. februar
17. marts

19. maj
16. juni

Sommerferie i juli

I arkivet på Eddavej

4. august
1. september
6. oktober
3. november
1. december

på Tarup Bibliotek

18. august
15. september
20. oktober
17. november
15. december

Adresse:

Paarup Lokalhistoriske Arkiv
Eddavej 6, Tarup
5210 Odense NV
www.paaruparkiv.dk

Post bedes sendt til:

Paarup Lokalhistoriske Arkiv
v/ Karin Ramskov Andersen
Berberisvænget 14, Korup
5210 Odense NV

Telefon og e-mail:

29 39 54 57 (Karin Ramskov Andersen, arkivleder)
42 61 05 09 (Gitte Lundager)

e-mail: pramskov@post.tele.dk eller
paaruplokalarkiv@gmail.com

Tekst og layout: Karin Ramskov Andersen

Tryk: Vester Kopi, Odense

ISSN:1902-7524

Orientering fra Paarup Lokalhistoriske Arkiv

Arkivets nye lokale er til højre i pavillonen, Eddavej 6

2025

Paarup Lokalhistoriske Arkiv

Formål

- at indsamle viden om fortiden og nutiden til gavn for fremtiden

Hvad modtager vi?

Vi modtager fotos, billeder, erindringer, protokoller, bøger og andet omhandlende Paarup Sogn (den gamle Paarup Kommune). Det materiale, vi modtager, bliver registreret, så det er nemt at finde frem til igen.

Afleveringer i 2024

Videoer fra Paarup Foreningen

Byggetegninger af Tarup Gamle Præstegård

Fotoalbum med fotos fra tiden omkring bombardementet på husmandsskolen

Video fra kransenedlæggelsen på Jeppe Aakjærs Allé

Fotos fra Fyns Stifts Husmandsskole

Diverse fundet i Graverhuset

Regnskab fra Vrangsbæk

Beretning for 2024

Både arkivets beretning og Paarup Foreningens formandsberetning kan læses på arkivets hjemmeside.

Hvad laver vi?

- vi modtager og registrerer det, der bliver afleveret
- vi arrangerer fotoudstillinger
- vi hjælper meget gerne med oplysninger om gårde, huse og personer
- vi fotograferer rundt om i sognet

Økonomi

I lighed med de øvrige 14 lokalarkiver i Odense Kommune får vi et årligt, kommunalt tilskud på p.t. 4.000 kr. Desuden får vi et tilskud fra Paarup Foreningen på 10 kr. pr. medlem. Det er yderligere 4.000 kr. Arkivets regnskab for 2024 kan ses på arkivets hjemmeside.

Planer for 2025

Det er muligt at følge med i arkivets og Paarup Foreningens aktiviteter på arkivets hjemmeside: www.paaruparkiv.dk og på facebook.

Lokalet på Havrevænget er næsten tomt.

Vi har efterhånden 907 følgere på Facebook, og det forpligter, så vi prøver at lægge noget ud hver fredag, noget der kan interessere så mange som muligt.

Jeg har på et tirsdagsmøde i Sognegården fortalt om historien bag sognegården, og jeg kan da lige nævne, at jeg den 23. april sammen med Stadsarkivar Johnny Wøllekær i anledning af 80-året for befrielsen kommer på Tarup Bibliotek for at fortælle om besættelsen og befrielsen i Odense og i Paarup.

Regnskabet ligger på bordene. Det er godkendt af foreningens revisorer og gennemset af Stadsarkivet.

Karin Ramskov Andersen.

SØGES:

Nu, hvor vi har bedre forhold, kunne vi godt tænke os et par medarbejdere mere, ikke mindst til hjælp med hjemmeside og facebook.

men nu holder vi igen åbent den første mandag i måneden på Ed-davej. Vi modtager en del forespørgsler telefonisk og på mail, og det er altid dejligt at kunne hjælpe med oplysninger.

I forbindelse med Arkivernes Dag i november holdt vi åbent hus, og der kom omkring 25. Det var vi meget glade for. Vi fik en god snak med de besøgende.

Et kig ind i det nye lokale, før hylderne blev fyldt op.

Arkivets beretning for 2024 aflagt ved Paarup Foreningens generalforsamling den 5. februar 2025.

I år har vi stort set kun beskæftiget os med arkivets lokaleproblem. I februar fik vi at vide, at vi skulle være ude af lokalet på fjernvarmecentralen på Havrevænget senest 1. juli, så vi gik straks i gang med at lede efter et lokale. Det var jo ikke så nemt, da vi ikke kan betale husleje, så det skulle være et kommunalt lokale, og dem er der ikke mange af i sognet. Vi spurgte på skolerne, men de var selv i lokalenød. Så prøvede vi Tietgensskolen og Paarup Hallen. Samme svar. Sognegården havde heller ikke plads til os. Men alle havde sympati for arkivet, det kunne vi bare ikke bruge til ret meget. Jeg sendte mails til borgmesterforvaltningen og til kulturrådmanden. De sendte mailen videre rundt fra den ene afdeling til den anden, og en gik til Stadsarkivet, som selvfølgelig var underrettet som de første. Endelig fik vi fat i en fra ejendomsadministrationen. Næsten daglige mails mellem ham og os. Han undersøgte mulighederne i nabosognene. Intet resultat. Plejehjem og børnehaver blev spurgt. Endelig fik vi tilbudt et lokale på 12 m² i kælderen på Bolbro Skole, og der stod vi så 14 dage, før vi skulle være ude. Vi var ikke ligefrem lykkelige. Så opdagede vi, at der var et ledigt lokale i en pavillon ved villaen på Eddavej 6, hvor kommunen gav husly til en del foreninger for ældre. Og... vi kunne flytte ind i lokalet, dog først efter sommerferien, da det skulle tømmes. Vi fik lov til at blive på fjernvarmecentralen et par måneder mere. Jeg skal nok lige indskyde, at folkene på fjernvarmen ikke havde noget mod os. At vi skulle ud, skyldtes nye sikkerhedsbestemmelser for forsyningsvirksomheder.

Den 20. august flyttede vi så ind på Eddavej. Der er ikke så megen plads, men vi kan være der, og så er adgangsforholdene fine. Man kan køre lige til døren, hvad ikke mindst vores flyttemænd var glade for. De syntes bestemt ikke, det var sjovt at bære omkring 130 flyttekasser plus det løse ned af trapperne på Havrevænget. Nu kunne de køres lige ind i lokalet.

Så har vi selvfølgelig sørget for at registrere det, vi har modtaget. Det er efterhånden ikke så meget, vi modtager. Vi er stadig på Tarup Bibliotek den tredje mandag i måneden, og der bliver vi ved med at komme,

En trappe, vi ikke kommer til at savne.

Film og litteratur om Paarup Sogn

Paarup Foreningen har udgivet en dvd med to sognefilm. Den ene viser årets gang i Paarup Sogn i 1955. Den anden 1956-1970. Filmene er optaget af Orion Film på Husmandsforeningens initiativ. Dvd'en kan købes på arkivet og hos Paarup Foreningens bestyrelse.

Peter Ramskov Andersen: *I Odenses skygge. Paarup Sogn og Kommune indtil 1970.* 1999.

Anders W. Berthelsen og Johs. Nørregaard Frandsen: *Tarup-Paarup bogen.* 2002.

Karin Ramskov Andersen og Peter Ramskov Andersen: *Fra husmandsskole til landbrugsakademi.* 2008.

Paarup Foreningen har et filmhold, der fotograferer fra foreningens arrangementer og fra andre arrangementer i sognet. Flere af disse film kan købes ved henvendelse til foreningens bestyrelse.

Lokalhistoriske links

www.paaruparkiv.dk

www.sa.dk: Statens Arkiver.

www.arkiv.dk: Her kan søges i mere end 500 arkivers registreringer.

www.historienshus.dk: Odense Stadsarkiv og Lokalhistorisk Bibliotek.

www.danskearkiver.dk: Sammenslutningen af Lokalararkiver (SLA).

www.museum.odense.dk: Odense Bys museer.

www.arkivalieronline.dk: Blandt andet scannede kirkebøger og folketællinger fra hele landet.

www.historiskatlas.dk

www.paarupkirke.dk

www.kb.dk/danmarksetfraluften

Et ophold som elev på Fyns Stifts Husmandsskole 1940.

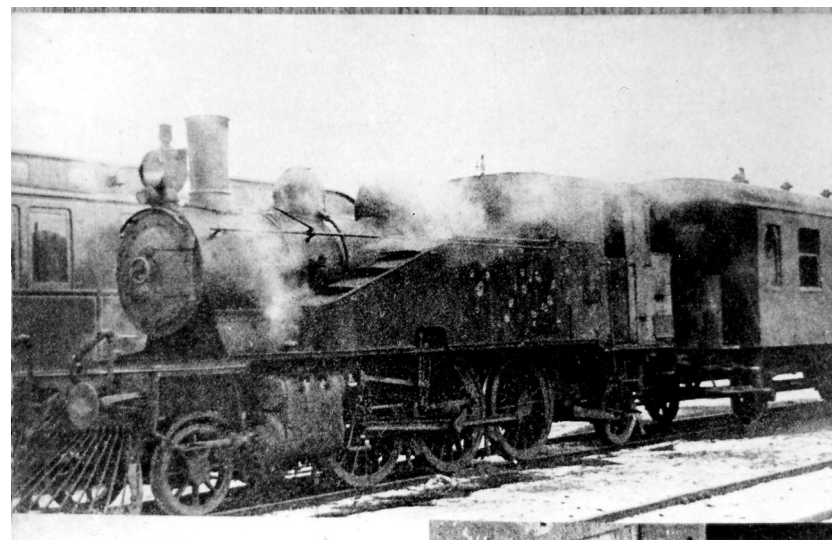
Beretningen er skrevet i august 1990 af Katrine Christiansen.
Renskrivet og nænsomt redigeret af Karin Ramskov.

Jeg vil her skrive lidt om, hvordan det var at være på husholdningsskole i sommeren 1940. Jeg havde bestemt mig at søge på den gamle "Fyns Stifts Husmandsskole", og der kom jeg som sagt ud. Det var lige i begyndelsen af den "grimme besættelsestid", en del af de tilmeldte piger havde vist nok meldt fra, især dem der kom længere fra. Der var kun nogle få jyder, resten var fynboer. Vi var 39 på det sommerhold. Det var et lille hold, men godt.

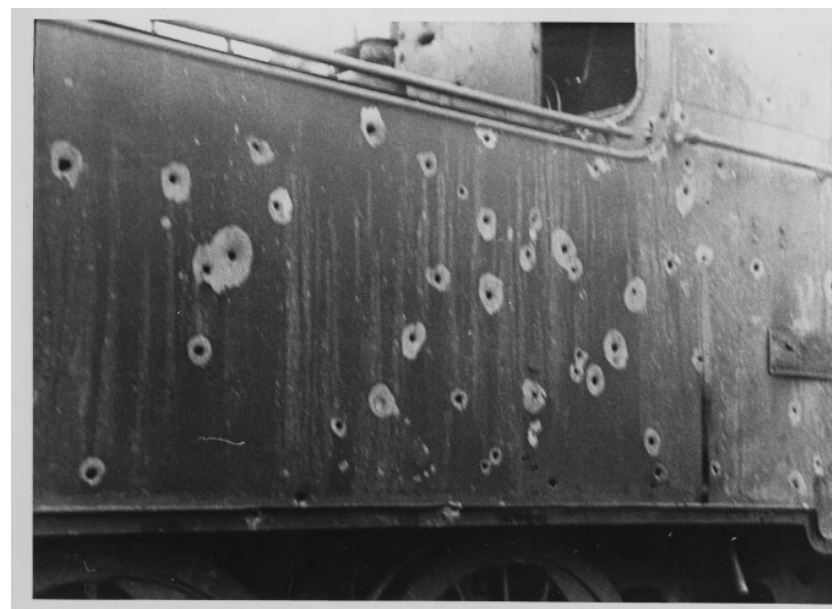

Så kom dagen, hvor vi troppede op. Vi kiggede jo nok lidt på hinanden, blev budt så hjerteligt velkommen af Fjord Jensen og fru, ja, af alle lærerkræfterne, så blev vi præsenteret for hinanden, skulle fortælle, hvad vi hed, og hvor vi kom fra. - Men der gik nu nogle dage, før vi kunne huske ret meget af det. Så blev vi sat sammen, to og to til hvert værelse, ja, et var der tre på, det var vist tre piger fra Langeland.

Der var skønt derude i Tarup på den kønne, gamle skole, og hvor har vi mange gode minder derfra. Hurtigt fandt vi gode veninder, nogle for hele livet, undertegnede gjorde i hvert fald, for vi er fire, der stadig skriver i vandrebo, som cirkulerer støt rundt, og vi ses også hos hinan-

det var værnemagtens biler, der havde transporteret de sårede. Tyskerne holdt til i forsamlingshuset, som de havde beslaglagt i december 1944. Angrebet kostede fire livet, og 13 blev sårede. Toget blev især beskudt i forenden, og de fleste af de ca. 155 passagerer var i de bagerste vogne. De samlede tabstal ved luftangrebene på Fyn og i Sønderjylland den 7. januar blev opgjort til 30 døde og 50 sårede.

Beskydning af tog.

Den 7. januar 1945 blev et tog fra Nordvestfynske Jernbane beskydt mellem Villestofte og Snekstrup Trinbræt. Det var ikke det eneste tog, der blev beskydt den dag. Der var amerikanske jagere, der angreb et godstog ved Rander, og Jyllandsekspressen blev ramt ved Aarup, og et tog fra Nordvestfynske Jernbane blev ramt mellem Villestofte Station og Snekstrup Trinbræt. Da toget holdt i Korup, fik togføreren at vide, at der var fly i området, men da der ikke var slået alarm, fortsatte toget turen mod Odense.

Ved Villestofte bemærkede han, at flyene var længere nede, men da der stadig ikke var slået alarm, lod han toget køre videre. Efter få hundrede meters kørsel hørtes maskingeværssalver, og passagererne fik besked på at gå i dækning under vindueshøjde.

En salve ramte lokomotivet, der blev gennemhullet, og dampen strømmede ud. Da toget trillede ind på Snekstrup Trinbræt, var dampen gået helt af maskinen. Lokomotivføreren var dræbt på stedet, og fyrbøderen var hårdt såret.

Da der ingen meldsteder var i nærheden, var det umuligt at komme i kontakt med redningskorpserne, og da der endelig kom en ambulance, viste det sig, at en stor del af de sårede var bragt på sygehuset "på anden måde". Det viste sig, at

den og mindes gamle dage, både de festlige dage og de mere alvorlige. Der tænker jeg tit på en nat, da vi blev vækket af luftalarmsirenen, en grim lyd. Vores ene lærer, Skovmand, gik rundt på alle gangene og bankede og sagde: "Så står vi op, men tænder ikke lys, og så går vi ned i skolens bruserum. Tag varmt tøj på." Det var en grim nat, da vi sad der småfrysende og bævrede, hvad mon der dog skete? Vi havde jo ikke fået nogen informationer om den slags.

Fru Fjord havde en bog med, som hun prøvede på at læse op af og fange vores interesse, men jeg tror ikke, at det lykkedes helt. Endelig blev der dog blæst af igen. Der kom så en gang mere, hvor vi var dernede, selvfølgelig om natten. Den nat var der en ung mand med i kælderen. Det var en af eleverne, som havde været ude og var blevet fulgt hjem, og da de nåede skolen, kom der luftalarm. Så var pigen jo nødt til at tage sin ven med ind, det blev der lidt morskab af. Fjord Jensen kom jo næste dag med den bemærkning: "Jeg vidste ikke, vi havde en mandlig elev her!" Mon nogen kan huske det?

Pigerne på hovedtrappen. 1940.

Vi havde heldigvis også mange rare oplevelser i tiden derude. Den første time hver morgen var knap så interessant for de fleste, det var kemi med Fjord Jensen, og han var meget dygtig og god til at lære fra sig, men dog alligevel – kemi i første time! En morgen kom en af pigerne ned til undervisning med håret fuldt af papillotter. Så sagde Fjord tørt: "Mon her skal være dyrskue i dag?"

Skolekøkkenet var i kælderetagen, og der var vi delt i to hold, et om formiddagen og et om eftermiddagen, og så igen i fire familier, 4-5 stk. i hver familie. Disse skulle så lave mad og vaske op hver især, som en rigtig familie. En dag skulle der laves suppe, som vi kogte på hver en lille høne. Vores lærer frk. Andersen sagde, at nu var både høne og kartofler kogt, så vi skulle hælde vandet fra kartoflerne og pille dem, men ak og ve, en i min familie kom galt afsted, hun hældte suppen fra hønen, og så stod vi der uden suppe. De andre måtte så dele med os! ja, bagefter morede vi os lidt over det!

Gymnastikpigerne med frk. Klausen.

Så havde vi gymnastik, også med en meget dygtig lærer frk. Ellen Klausen og musik til ved lærer Sigurd Skovmand. Samme lærere havde vi også til folkedans. Dertil havde vi selv syet dragter, hvide bluser og nederdele, ens to og to, som vi dansede sammen, det var blomstret stof, elastik i livet, de var såmænd meget pæne, vi kunne jo ikke få så meget at sy af dengang. Håndarbejde havde vi da også, det var frk. Klausen (Klaus) som også underviste der vist.

Der kom en hel del folk til skolen, mange for at se den - og også mange på kortere kurser. Engang imellem var der husmandskoner i 3-4 dage, og så var der jo det store elevmøde den første weekend i juli, da kom der virkelig mange, og der var en del gode taler, men de fleste kom jo for at møde gamle kammerater. Til elevmødet havde alle vi, der var elever, pligter med at hjælpe til med alt i køkkenet, og hvad dertil hørte.

Så kom tiden, hvor vi skulle på en udflugt, vist nok i tre dage, og det

ten af tørv og vognsmørelse i næsen, dukker billedet af Lars Jørgens vognport uvægerligt op i min erindring.

I hjørnet af Lars Jørgens have stod der et gammelt gråpæretræ, som jeg tit fik nogle frugter af. Gråpæren har jo en karakteristisk lugt og smag, og når jeg nu bider i en gråpære og nyder denne duft og smag, står jeg under Lars Jørgens store træ fyldt af gråpærer. Denne association mellem duft og synsbillede indprentet i tidlig barndom har jeg mange eksempler på.

Flere af Thorvald Nørlyngs fotos fra 1954.

Gensyn med barndommens legekammerat, Anton. og hans kone.

Anton og hans kone i døren til deres hus.

Thorvald Nørlyng og hans kone, Signe, ser på hans barndomshjem.

Fra tiden omkring hendes fødsel har jeg følgende erindring: Jeg står i døren ind til soveværelset, hvor min mor lå syg. En mand står inde foran min mors seng og taler med hende. Han har en stor kurv på armen. Den er dækket af sort voksdug. Han fjerner dækket og viser mor kurvens indhold af kager, ”blødt brød”, som det hedder på fynsk. Manden vil sælge sine varer til mor, men hun siger nej. Manden lukker da til for det lækre brød og siger skuffet eller bebrejdende: ”Det er ellers godt for syge folk.”

Jeg hører endnu denne replik i mit øre og mærker min indvendige reaktion: en følelse af forbavelse og vrede. Her står manden med kagerne, og han sagde selv, at det var godt for syge folk – og så gav han alligevel ikke min syge mor en kage, men lukkede i for dem og gik sin vej!

Jeg må den gang have været omkring halvtredje år. Erindringen er helt min egen. Ingen har beskrevet episoden for mig eller gentaget kagemandens replik for mig, så lidt som min følelse af fortrydelse og skuffelse over mandens inkonsekvente opførsel er indgivet mig af andre. (Jeg spurgte engang som voksen mor, om hun huskede optrinnet, det gjorde hun ikke, og vi havde aldrig før drøftet det).

Erindringen om situationen og om min egen reaktion: et barnligt ræsonnement over kagemandens mangel på logisk handling er altså helt min egen.

Det er sjældent, man kan tidsfæste en sådan opvågning til bevidsthedsliv og primitiv ræsonneren. Jeg var halvtredje år, og jeg er fuldstændig sikker på ægtheden af denne gengivelse.

Jeg fortæller dette og lignende bagateller – ikke fordi jeg tror, at det er noget usædvanligt eller vidnesbyrd om nogen særegen begavelse. Det er blot interessant. Fordi det kan tidsfæstes med nogenlunde sikkerhed. Jeg tænker, at mor har ligget i sengen på grund af den forestående fødsel. I hvert fald lå hun alene i sengen uden et pattebarn ved siden af sig, og jeg har således været 2½ år.

Naboerne.

Langs Stegstedgyden lå der en række småhuse og enkelte gårde. De nærmeste naboer var Lars Jørgens. Det var flinke folk, men konen, Margrete, var vi lidt ængstelige for. Hun brugte altid en farlig mund mod manden og den voksne søn, Per, men os var hun altid venlig imod og ville gerne traktere Søren og mig med æbleskiver og andre gode sager. Men der var ikke andet, der smagte os end mors mad. Margrete Lars Jørgens mad kunne vi ikke få ned. Vi syntes, der var så griset i køkkenet og talte med afsky om ”Margretes Lossemad”.

Sønnen Per kunne jeg godt lide, og han anbragte mig tit i fjællebussen, der stod i porten og gav mig hans flotte kørepisk i hånden. Når jeg sad der højt til vejrs med pisk, følte jeg en ubeskrivelig glæde og stolthed. Vognen havde en egen duft af tørv og tjære. Og når jeg den dag i dag får duf-

blev bestemt, at vi skulle til Tåsinge på cykler, der var jo ikke mange andre muligheder angående befording, penge havde vi ikke så mange af, men de fleste havde en cykel. Der blev en masse, der skulle forberedes, vi skulle have mad med fra skolen, og der blev stegt, kogt og brasert i køkkenet, hvor Mary var den ledende, og så var Ester, Anna Valborg og lille Karen, alle dygtige og rare piger.

Der blev bl.a. kogt rabarbergrød, som kom i en mælkejunge (spand), det var jo lettest at fragte den sådan til Tåsinge. Det hele blev pakket og sendt med tog til Svendborg. Der skulle det så med færge til Vindeby, og så holdt der en hestevogn ude fra statshusmand Priisholm, som skulle hente alle sagerne. Vi skulle sove hos ovennævnte på høløftet, det var meget festligt. Nå, men vi kom godt afsted, og det gik ud ad landevejen mod Svendborg. Men inden længe var der punkteringer, det var jo ikke så stabilt med vores dæk og slanger, så gjorde vi holdt og vores to lappemænd, Bram Cramers og Rikard, fik udbedret, så afsted igen. Der blev nu flere stop på den tur.

Så nåede vi ned mod Svendborg, og vi tog en lille afstikker ud til Elsehoved Strand, hvor gamle forstander Jacob E. Lange havde sit dejlige sommerhus. (Ja, Morten har det vist endnu). Der blev vi trakterede med saftvand og kage, og vi var godt støvede, men hvor var det hyggeligt at besøge hr og fru Lange.

Så sagde vi atter farvel og steg på cyklerne. Snart var vi ved færgen og kom ombord. Den sejltur varede jo kun nogle få minutter, så var vi i Vindeby, og der kom Priisholm og bød os velkommen til øen. Vi var godt trætte, da vi endelig nåede målet. Vi fik hurtigt mad og kom op i høet, men ro blev der jo ikke lige med det samme, vi måtte drøfte dagens hændelser på vores lange cykeltur.

Så blev det næste dag. Lidt stivbenede kom vi op af høet, fik morgenmad, og så op på cyklerne igen, ud og se øen. Vi var i Troense, og vi så Valdemars Slot, vi var da også ude at bade ved Skovballe, hed det vist, og også på Landet kirkegård en tur. Vores mad var såmænd meget god den der hjemmefra, brødet lidt tørt, og rabarbergrøden nåede at blive lidt langskægget, men hvad, det barberede vi bare af, og vi fik den gode mælk, frisk fra koen til at komme på, og ingen af os blev da på

nogen måde syge eller dårlige af det.

Vi fik en rigtig dejlig tur til Tåsinge, og en del gode oplevelser, og så gik det ellers hjemad igen mod Odense, og igen måtte Rikard og Cramers i gang med lappegrejerne. Hvor var vi trætte, da vi nåede hjem. De lærere, der var med os på denne berømmelige tur var: frk. Klausen, frk. Andersen og Skovmand og frue, og alle klarede det hele med bravour. Så var det hverdag og undervisning igen.

Fra elevmødet i 1942. En del af pigerne har åbenbart stiftet familie.

Da vi nåede den 1. august, var der nogle af eleverne, der skulle rejse hjem, da deres ophold kun var på tre måneder. Her var stadig mange på de korte kurser i den sidste tid, vi var på skolen, og så kom endelig den tid, da vi skulle skilles alle. Det blev jo den 1. oktober, og så var det driverliv slut. Vi skulle jo alle ud og tjene og have lidt penge på lommen, men det var et dejligt ophold, vi havde der, trods den underlige tid med tysk besættelse.

Senere tilføjelse:

Jeg var på skolen i fem måneder, og fik så igen plads på en gård der i nærheden, [Ensomhedgaard] en proprietærgård. Der var også 2 piger og 3 karle. Der var foruden ejeren og hans kone og to drenge, hans broder og deres gamle fader. Af og til var der noget løs arbejdskraft, så der var også ret mange at lave mad til. På den tid var det jo vanskeligt at få de ting, vi skulle bruge, men det mærkede vi altså ikke meget til. Der var

Rundt om vort hus stod høje træer, popler mod vejen og blommetræer mod haven, og langs skellet ind mod naboen voksede en række kirsebærtræer med sure syltebær. De blev ligesom alt andet bragt til torvet i Odense og solgt der af mor.

Haven var ret stor og afsluttedes mod vest af et højt, levende hegn. Bag det lå Munkerodgårdens marker. Når man ved aftenstid kiggede ud over dem, kunne man se solen gå ned bag Munkerodgårdens store elmetræer.

En dag så jeg vor kat komme gående ned fra hegnene med et gråt dyr i gabet. Den gik hen til køkkendøren og lagde byttet, en harekilling, på trappestenen – som en foræring til mor, forstår jeg.

Ved husets gavl lå brændeskuret med tørv og træ, med huggeblok og økse. En dag, da Søren og jeg var alene hjemme, blev vi slemt forskrækkede. En stor, sort puddelhund kom pludselig løbende ind i haven. Søren tog mig ved hånden og trak mig resolut ind i brændeskuret og smækkede døren i. Der stod vi så i mørket og hørte tydeligt hundens pusten og snøften. Det varede længe, en evighed, men da lyden udefra omsider holdt op, tog Søren modigt øksen og åbnede døren på klem. Hunden var borte, angsten borte, og vi gik lettede ud i dagslyset. Jeg havde en let følelse af flovhed, husker jeg. Måske var hunden løbet sin vej for længe siden. Jeg har dengang været under 2½ år, for min søster Anna, der var 2½ år yngre end mig, var endnu ikke født.

Thorvalds morbror var smed i Stegsted. Smedjen lå tæt på krydset Midelfartvej/Stegstedvej. Den er revet ned for længst.

var han meget ulykkelig og kom til mor og gav hende en undskyldning. Samtidig forærede han hende en bønnebog med dedikation og et fotografi af ham i ornat. (Jeg husker godt billedet af den smukke mand i præstekjole og med pibekrave).

Mor kom siden i kristelig henseende under påvirkning, ja måske noget i pietistisk retning. En almindelig kristelig form var hun præget af fra sit hjem, muligvis også af den forkyndelse, der var udbredt på hendes hjemegn ”de stærke jyders land”.

Barndommen i Stegsted.

Hvornår mit bevidsthedsliv vågnede, kan jeg naturligvis ikke afgøre, men det skete i hvert fald tidligt. Den række erindringer, jeg har bevaret fra Stegstedtiden, stammer alle fra mit 4. år. I foråret 1884 flyttede vi nemlig bort fra mit første barndomshjem. Dette tidspunkt danner altså en skillelinje, og derfor kan jeg nu med sikkerhed datere en række episoder og småoplevelser til tiden før mit fjerde år.

Jeg husker tydeligt vort hus, dets indretning og de nærmeste omgivelser. To værelser i den ene ende af huset var udlejet til et daglejerpar, Maren og Kristoffer. Maren snaksom og munter og venlig mod os to små drenge, Kristoffer lille og vissen og mut, domineret af den frodige Maren. Af inventaret i deres stue mindes jeg navnlig en klukflaske, formet som en mand og en glasskål på fod, fyldt med kandissukker, som Maren ikke var karrig med, når vi besøgte hende.

Naboens vognport.

jo nogle, der kunne købe mange ting i sækkevis, såsom mel, gryn og sukker. Kaffe fik vi såmænd også jævnligt. Den var ubrændt, så vi brændte selv, og det var altid, når vinden var i et bestemt hjørne, så lugten kunne trække væk, det er jo en meget karakteristisk duft af brændt kaffe. Ja, også når vi brændte byg, det blev da blandet i engang imellem, vi drak jo det hele! På den gård var jeg i halvandet år.

Ensomhedgaard. Luftfoto fra 1939. Hesteparade på gårdspladsen. Ca. 1941.

Opfordring

På arkivet har vi en del erindringer, men vi vil gerne modtage flere. I er måske mange, der synes, at jeres tid nu ikke er så interessant, men vores efterkommere kan have stor glæde af at høre om, hvordan tilværelsen er for os i dag. Erindringer, der bliver afleveret til arkivet, kan eventuelt klausuleres, så de først bliver offentliggjort på et senere tidspunkt, hvis det ønskes. Men alt bliver registreret, så det kan findes frem igen.

Vi har for nylig modtaget nogle erindringer skrevet i 1954 af en mand, der blev født i Stegsted i 1880. Han boede kun i sognet i fire år, da hans far fik arbejde på sukkerfabrikken i Assens. Men de fire år gjorde så stort et indtryk på ham at han i sine erindringer har skrevet, hvad han husker om dem. Man skal nok være lidt skeptisk, for kunne han virkelig huske alle disse begivenheder, men de er nu ganske interessante at læse, ikke mindst fordi han i 1954 vendte tilbage til Stegsted for at vise sin hustru og sin søn vejen, hvor han boede og de huse, han huskede. Sønnen fotograferede, så vi har også billeder af huse, der har været, men som for længst er revet ned. Manden, Thorvald Nørlyng, blev senere lærer i København, skrev mange lærebøger og var med til at udforme folkeskoleloven af 1937. Han døde i 1966.

Erindringer fra Stegsted.

Jeg er født 20. februar 1880 i Stegsted, Paarup Sogn. Den lille landsbys gårde og huse lå på begge sider af Stegstedgyden, der førte fra Odense-Middelfart Landevej (den store hovedlandevej) til Paarup Kirke. Endnu i dag $\frac{3}{4}$ århundrede efter ser den nogenlunde ud som dengang. (Min bror Søren fotograferede der i 1954)

Mor fortæller, at jeg kom til verden i en frygtelig snestorm, hvor far havde det største besvær med at få jordemoderen hentet til den svære fødsel, der skyldtes min urimelige størrelse. Ifølge jordemoderens aflæsning af bismervægten, anslog hun min vægt til 12 $\frac{1}{2}$ pund.

I det fattige hjem (hvor bohavet var så mangelfuldt, at der i det ene værelse ikke var stole, men et bræt, der hvilede på to tomme ølankre) var der i forvejen en dreng på 2 $\frac{1}{2}$ år. Det var Søren, min gode ven og kammerat gennem barndoms- og ungdomsårene.

Han havde, som navneskikken var, fået sin farfars og morfars navne: Søren efter sin farfar og Frederik efter sin morfar. Min navnegivning var

der således frit spillerum for, og jeg tænker, at min mor med sit romantiske sind har grebet de to usædvanlige navne Thorvald og Axel ud af historien og litteraturen. Da jeg i mit første leveår var skrøbelig, blev jeg hjemmedøbt, for at jeg ikke skulle dø ukristnet.

Thorvalds barndomshjem fotograferet efter, at familien var flyttet ud. De nye ejere.

Da min mor efter min fødsel første gang var i kirken, sad hun i våbenhuset og ventede som kirkegangskone på af præsten at blive indladt i kirken. (Efter traditionen var en kone efter en fødsel uren og blev først renset gennem kirkens velsignelse). En gårdmandskone, der ventede i våbenhuset i samme anledning som mor, blev naturligvis først indkaldt i kirken, og skæbnen ville, at præsten rent glemte mor. Hun var kommet forgæves og blev slet ikke renset.

Det harmede min ærekære mor, at hun her på en krænkende måde var blevet placeret efter hartkorn, ja fuldstændig ignoreret. Jeg tænker, at harmen har været stærkere end savnet af ceremonien, som hun næppe har tillagt reel betydning.

Da præsten, pastor Balslev af den kendte gejstlige slægt, blev oplyst om fadæsen,

